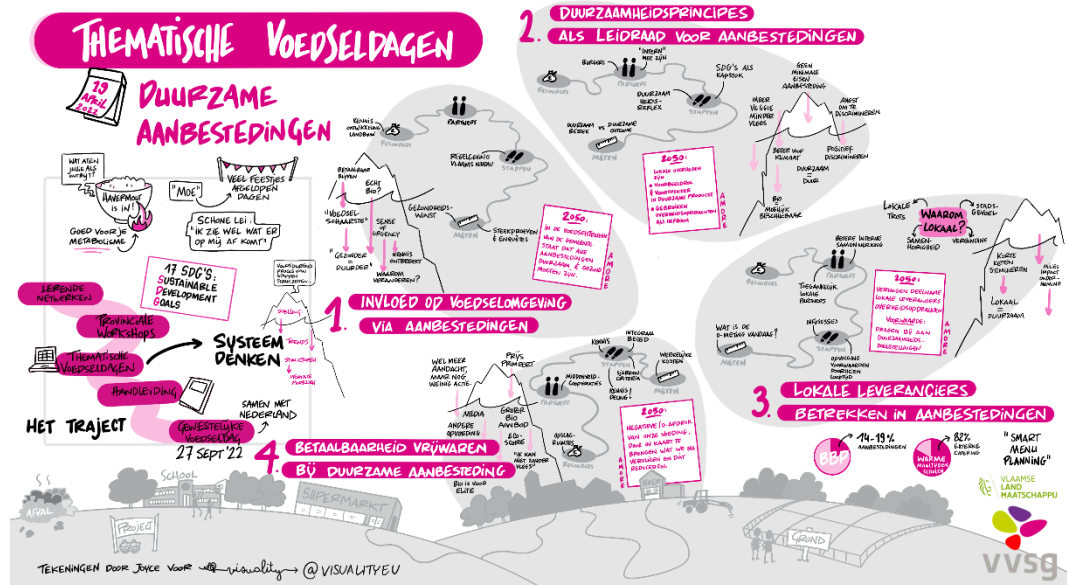

datum: 19 april 2022

Verslag thematische voedseldag: Duurzame aanbestedingen

1.	Opzet	2
2.	Stellingen	2
2.1.	Hoe oefen je via aanbestedingen invloed uit op de voedselomgeving?	2
2.2.	Hoe kan je de duurzaamheidsprincipes als leidraad nemen voor je aanbestedingen?	3
2.3.	Hoe kan je de lokale leveranciers betrekken in je (aanbestedingen)strategie?	4
2.4.	Hoe kan je bij duurzame aanbestedingen de betaalbaarheid vrijwaren?	5
3.	Lessons learned	6
4.	Extra inspiratie om aan de slag te gaan	7

1. Opzet

- Een digitale denk en doe workshop
- Systeemdenken in de praktijk rond voedselbeleid
- Bepalen van doelstellingen tot het vormen van een stappenplan
- Begeleiding door experts uit het veld
- Een kookdemo met topchef Nicolas Decloedt van Humus x Hortense tijdens de lunchpauze
- Visual harvesting
- Flow van de dag + deelnemers
- Opname
- Workshop bord met alle info

2. Stellingen

2.1. Hoe oefen je via aanbestedingen invloed uit op de voedselomgeving?

Stelling team 1

In de voedselstrategie van de gemeente staat dat alle aanbestedingen duurzaam en gezond moeten zijn. In de eerste plaats voor de meest kwetsbare groepen (kinderen, ouderen, kansarmen)

De financiële dienst heeft de overtuiging dat duurzaamheid en de technische omschrijving, bv van producten, niet bij hen moet liggen maar bij de dienst zelf. Er is dus geen centrale controle. Er is organisatiebreed een visie nodig, het mag niet enkel een groen verhaal zijn. Een visie waarbij het duidelijk is dat niet alleen de kostprijs de doorslag geeft.

Onze meest kwetsbare groepen (kinderen, ouderen, kansarmen) eten het slechts en kunnen er de meeste baten uithalen om gezonder te eten. Vandaar dus best een focus op deze groepen. In de scholen bieden we betaalbare of gratis, gezonde en duurzame maaltijden aan. Ook bij de voedseldistributie naar kansarmen is gezond en duurzaam een norm. We leggen de link tussen gezonde voeding en ziektepreventie voor alle inwoners.

Daarnaast hanteren we criteria rond lokaal geteelde voeding, rond biologische landbouw en regeneratieve landbouw in de aanbestedingen.

Om de doelstelling te halen moet er naast de visie een gestroomlijnde samenwerking komen tussen de verschillende beleidsdomeinen, de inkopers en de dienst financiën. Een overkoepelende reglementering vanuit Vlaanderen is nodig om politiek en management mee te krijgen. Op termijn kan men de doelstelling meten via o.a. het berekenen van de klimaatwinst, de gezondheidswinst (BMI, ...), ...

2.2. Hoe kan je de duurzaamheidsprincipes als leidraad nemen voor je aanbestedingen?

Stelling team 2

Lokale Overheden hebben een voorbeeldrol en zijn voortrekker in duurzame productie en gebruiken overheidsopdrachten als hefboom voor verdere verduurzaming, verankerd in een breed inclusief beleid rond voeding.

We zien trends van plantaardig, korte keten, fairtrade, bio, minder vlees, ... die allen een klimaatimpact hebben. Als lokaal bestuur primeert soms echter snelheid boven inhoud waardoor duurzaamheid als gunningscriterium ipv als minimale eis wordt toegevoegd. De wil is er maar er is de angst om positief te discrimineren. Er is ook de aanname dat duurzaam duur is.

Duurzaamheid is een horizontale beleidsdoelstelling. Aanbestedingen moet men vasthangen aan een breder beleid op meerdere niveaus met een koppeling naar doelstellingen, de SDG's, de klimaatambitie voor 2030, ... Men werkt best partij-overschrijdend zodat het aankoopbeleid ook gedragen blijft bij een nieuw bestuur. De coördinatie kan opgepakt worden vanuit de strategische cel. Zo kan men een overkoepelende beleidsdoelstelling hanteren waarbij x% bio moet zijn. Het is belangrijk dat we goed oplijsten wat we bedoelen met 'duurzame productie' en 'verduurzaming': aankoopdienst zal al deze criteria moeten meenemen bij aanspreken leveranciers. Via een extern communicatiebeleid maken we onze voortrekkersrol/voorgebeelddoelstelling kenbaar.

We organiseren infosessies voor bedrijven en verkennen zelf de markt. Daarbij kunnen we polsen naar de intenties van de lokale producenten, hoe lokaal beleid een hefboom kan zijn. Denk ook aan evolutieve aanbestedingen waarbij er gekozen wordt voor stijgende verduurzaming tijdens de uitvoering. Best tevens de verpakking, transport, ... bekijken.

We leggen KPI's vast en monitoren deze. We meten via een softwaretool om op te volgen welke criteria zijn vervuld bij een aanbesteding (PowerBi bv). We hebben een inventaris en planning van alle lopende bestekken en bereiden tijdig nieuwe voor zodat het geen copy paste wordt. We volgen naast het bestek ook de output op.

2.3. Hoe kan je de lokale leveranciers betrekken in je (aanbestedingen)strategie?

Stelling team 3

Deelname van lokale ondernemingen bij
overheidsopdrachten verhogen
+
Lokale ondernemingen dragen bij aan de
duurzaamheidsdoelstellingen van het bestuur

We zoeken zo dicht mogelijk samenwerking met lokale leveranciers. We denken daarbij aan gemakkelijker samenwerken, snel geholpen, stimuleren lokale duurzame economie. Dan mag het ook iets meer kosten. We zijn consequent en kopen ook duurzaam aan voor kleinere aankopen. Principes worden boven de prijs gezet. We nemen lokale leveranciers d.m.v. groeipaden mee richting meer duurzaamheid

We organiseren infosessies voor bedrijven en verkennen zelf de markt om te weten wat de sterke punten van de leveranciers zijn. Via de infosessies wordt knowhow aangeboden zodat zij als lokale spelers ook kunnen intekenen.

We werken samen met bestaande platformen die lokaal aanbod bundelen. Zodoende kunnen kleinere leveranciers zich verenigen. We schrijven en splitsen opdrachten zodat het haalbaar is voor kleinere leveranciers. Dossiers zijn eenvoudig genoeg en haalbaar uitgeschreven (vb. meer in gunningscriteria zodat de kleinere spelers ook kunnen meespelen). We geven lokale leveranciers regelmatig een platform via de stad: we zetten hen in het licht ikv een week van de korte keten, een week van de duurzame gemeente, ... We volgen de voorwaarden doorheen de looptijd van de overeenkomst op.

We voorzien een samenwerking met de verschillende diensten intern. De aankoopdienst, financiële dienst en duurzaamheidsdienst hebben daarin een belangrijke rol. We koppelen waar mogelijk aan de beleidsdomeinen lokale economie en sociale economie. Momenteel enkel verbinding aan de sociale economie via sociale restaurants. We voorzien intern een opleiding voor aankopers om aankopers bewust te maken, experts te maken in duurzaam aankopen.

We meten de vooruitgang via het aantal contracten (ook €) met lokale spelers. Ook via de duurzaamheidsambities (bv % bio, kg voedselverlies, ...)

2.4. Hoe kan je bij duurzame aanbestedingen de betaalbaarheid vrijwaren?

Stelling team 4

Negatieve of 0-voetafdruk van onze voeding, door in kaart te brengen wat we nu vervuilen en dat te reduceren (minder vlees, minder afval, minder transport (modal shift), meer seizoensgeboden, aangepaste porties, geen buffetten...) en anders te compenseren.

Zowel de overheden als burgers hebben meer aandacht voor duurzaamheid maar voeren het niet helemaal in de praktijk uit. De prijs primeert bij beide. Een groter aanbod bij de supermarkten en restaurants van duurzame voeding maakt dat het toegankelijker wordt. Onze kinderen weten meer over duurzame voeding, er meer mee geconfronteerd. Daartegenover blijft duurzaamheid nieuw en dus onbekend en onbemind.

We gaan in gesprek met lokale handelaars om hen aan te moedigen om zoveel mogelijk van de lokale behoeftes in te vullen. We stimuleren slimme menukeuzes bij cateraars, bvb. seizoensgebonden, raamcontracten (schaalvergroting), reststromen verwerken in een breder netwerk, veggie. We kijken naar minder gebruik van nieuwe grondstoffen, minder vervuiling (fossiele grondstoffen, transport), bvb. verpakkingsvrij/bulk/bulkaankopen van niet-bederfbare goederen/minder overschotten/investeren in natuurbewoud. We boeken winsten met voedseloverschotten: bvb. in de zomer teveel fruit => circulair verhaal (naar doelgroepen, anders verwerken (confituur, sap, fermenteren...)). We counteren het negatief imago van voedseloverschotten.

Door minder transport, minder afval, minder vlees vrijwaren we de betaalbaarheid. Om de doelstelling te halen is kennis van de doelgroepen (rusthuizen, ...) om de winsten te detecteren. Goede criteria die meetbaar zijn, die we kunnen beoordelen zijn nodig. We koppelen ook doelstellingen aan de aanbestedingen en gebruiken sjablonen, criteria, voorbeeldbestekken, stappenplannen van andere gemeentes als inspiratie. Het gewicht in de aanbesteding dat we aan duurzaamheid geven stijgt tov gewicht dat we aan prijs geven. Er is nood aan een integraal beleid waarbij alle diensten worden betrokken omdat aankopen op verschillende niveaus zit. We werken de weerstand bij collega's weg om op termijn resultaat te boeken. We voorzien voldoende budget, tijd, personeel om erin te investeren en formuleren een duidelijke ambitie. Onze aanpak maken we extern bekend.

We zoeken naar een tool om de CO2 kost te berekenen en nauwgezet te kunnen volgen. Daarnaast ook werken met de werkelijke kost en zo duurzaam aankopen en duurzame consumptie kunnen stimuleren. Eventueel gekoppeld aan boetes en taxen. Ook de regels van voedselveiligheid moeten in lijn gezet worden met belang duurzaamheid.

3. Lessons learned

- In technische criteria kan je heel wat opnemen, bv gebruikte variëteiten, bio, versheid, ... eiwitgehalte, ...
- In het softwarepakket 3P zitten heel wat sjablonen voor aanbestedingen
- De financiële dienst heeft de overtuiging dat duurzaamheid en de technische omschrijving, bv van producten, niet bij hen moet liggen maar bij de dienst zelf
- Onze meest kwetsbare groepen (kinderen, ouderen, kansarmen) eten het slechts en kunnen er de meeste baten uithalen om gezonder en duurzamer te eten
- Om de doelstelling te halen moet er naast de visie een gestroomlijnde samenwerking komen tussen de verschillende beleidsdomeinen, de inkopers en de dienst financiën.
- Een overkoepelende reglementering vanuit Vlaanderen is nodig om politiek en management mee te krijgen.
- Op termijn kan men de doelstelling meten via o.a. het berekenen van de klimaatwinst, de gezondheidswinst (BMI, ...), ...
- Als lokaal bestuur primeert soms echter snelheid boven inhoud waardoor duurzaamheid als gunningscriterium ipv als minimale eis wordt toegevoegd.
- Aanbestedingen moet men vasthangen aan een breder beleid op meerdere niveaus met een koppeling naar doelstellingen, de SDG's, de klimaatambitie voor 2030, ...
- Men werkt best partij-overschrijdend zodat het aankoopbeleid ook gedragen blijft bij een nieuw bestuur
- De wil is er maar er is de angst om positief te discrimineren
- Het is belangrijk dat we goed oplist wat we bedoelen met 'duurzame productie' en 'verduurzaming': aankoopdienst zal al deze criteria moeten meenemen bij aanspreken leveranciers
- Via een extern communicatiebeleid maken we onze voortrekkersrol/voorgebeelddoelstelling kenbaar.
- We organiseren infosessies voor bedrijven en verkennen zelf de markt. Daarbij kunnen we polsen naar de intenties van de lokale producenten, hoe lokaal beleid een hefboom kan zijn.
- Denk ook aan evolutieve aanbestedingen. We nemen lokale leveranciers d.m.v. groepspaden mee richting meer duurzaamheid
- Best tevens de verpakking, transport, ... bekijken.
- We meten via een softwaretool om op te volgen welke criteria zijn vervuld bij een aanbesteding (PowerBi bv).
- We hebben een inventaris en planning van alle lopende bestekken en bereiden tijdig nieuwe voor zodat het geen copy paste wordt
- We volgen naast het bestek ook de output op
- We werken samen met bestaande platformen die lokaal aanbod bundelen. Zodoende kunnen kleinere leveranciers zich verenigen
- We voorzien intern een opleiding voor aankopers om aankopers bewust te maken, experts te maken in duurzaam aankopen.

- We stimuleren slimme menukeuzes bij cateraars , bvb. seizoensgebonden, raamcontracten (schaalvergroting), reststromen verwerken in een breder netwerk, veggie.
- Door minder transport, minder afval, minder vlees vrijwaren we de betaalbaarheid.
- We koppelen ook doelstellingen aan de aanbestedingen en gebruiken sjablonen, criteria, voorbeeldbestekken, stappenplannen van ander gemeentes als inspiratie.
- Het gewicht in de aanbesteding dat we aan duurzaamheid geven stijgt tov gewicht dat we aan prijs geven.
- We zoeken naar een tool om de CO2 kost te berekenen en nauwgezet te kunnen volgen. Daarnaast ook werken met de werkelijke kost en zo duurzaam aankopen en duurzame consumptie kunnen stimuleren

4. Extra inspiratie om aan de slag te gaan

(marijke.vanranst@bioforum.be) www.biobedrijvengids.be is onze databank met alle bedrijven die gecertificeerd zijn voor bio - dus handig als je wil zien welke bedrijven er bij jou in de buurt zijn en ook handig als je op zoek bent naar leveranciers van bepaalde producten (zoekfilter links gebruiken) - op 8 & 9 mei zijn jullie welkom om een bezoek te brengen aan de beurs BioXpo in Brussel - waar je kan kennismaken met verschillende bioleveranciers en kan ontdekken hoe breed het bio-assortiment is. Marktverkenning is belangrijk zoals we al zeiden. Contacteer me gerust voor een toegangscode

(Els Verwimp - Departement Omgeving) De Vlaamse overheid startte ook een samenwerking met de Nederlandse Rijksoverheid om ter inspiratie duurzaamheidscriteria aan te bieden aan lokale besturen. Dat moet op termijn - hopelijk medio 2023 - leiden tot de eerste criteria op de tegenhanger van <https://www.mvicriteria.nl/>. In de praktijk zijn de Nederlandse criteria nu al vaak bruikbaar, mits een lichte vertaling naar de Vlaamse context (bv. verwijzing naar juiste wetgeving, beleid).

- Merelbeke
- Bierbeek
- Brugge
- Sint-Genesius-Rode
- Let us
- Steunpunt duurzame aanbestedingen, VVSG
- Rikolto
- Coduco 1 & Coduco 2
- Het Facilitair Bedrijf
- Het Polderveld
- Bestekken: Bierbeek, Merelbeke, Brussel
- Ukkel
- Verslag VVSG lerend netwerk duurzame aanbestedingen
- Verslag VVSG provinciaal overlegmoment duurzame aanbestedingen
- VVSG website Lokale voedselstrategie
- ILVO bordspel

- Leader subsidies (voor platteland en ism landbouwer)
- UN SDG logo's – voedsel
- Vlaams Actieplan Duurzame overheidsopdrachten